

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।

వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

కవితార్కికసింహ సర్వతంత్రస్వతంత్ర
శ్రీమద్వేదాంతదేశిక విరచితం మహాకావ్యం

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ తృతీయః సర్గః ॥

This document* has been prepared by

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజమహాదేశికన్

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

---

*This was typeset using skt, L^AT_EX, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ తృతీయః సర్గః ॥

అథ జగంతి బభూవురనావిలా-

న్యతిమిరా హరితః ప్రచకాశిరే ।

అభజదేవ నిశా దివసశ్రియం

జననభాజిని దేవదివాకరే ॥ 3.1 ॥

నన్మతురప్సరసో దివి నందితాః

కిమపి గీతమగీయత కిన్నరైః ।

శ్రుతిసుఖైస్సమతోషయత స్వనైః

అమరదుందుభిరానకదుందుభిం ॥ 3.2 ॥

దశసు తత్ర దిశాస్వశరీరిణీ

జయజయేతి బభూవ సరస్వతీ ।

అజితమేకమగోచరయత్ స్వయం

స్వరసవృత్తిరసావసురాంతకం ॥ 3.3 ॥

అనతివేలసమీరణచోదితైః

శిశిరశీకరశిభరితాంబరైః ।

జలధరైరభితో దివి దధ్వనే

సురగజైరివ సూచితమంగరైః ॥ 3.4 ॥

వపురథో మరుతస్త్రిదశాంగనా-

వదనసౌరభసౌరభృతః శుభాః ।

ముదితనిర్జరముక్తసురద్రుమ-
ప్రసవవృష్టిమధుద్రవమేదురాః || 3.5 ||

మధురిపోరవతారమహోత్సవే
ముముదిరే మధురాపురదేవతాః |
యదభిగంతరి భక్తజనే వరం
దదురశేషమతంద్రితచేతసః || 3.6 ||

అవదధానధియో మునయస్తదా
యదనధీతమధీతవదంజసా |
నిగమజాతమశేషమవేక్ష్య తత్
నిరవిశన్నివ ముక్తిమయాం దశాం || 3.7 ||

ప్రసదనం శరదాగమసంభవం
నభసి మాసి నదీభిరుపాదదే |
మహితయోగవిదాం మతిభిః సమం
శ్రుతిభిరప్యనుపప్లవనీతిభిః || 3.8 ||

నిఖిలచేతనమానస నిస్సృతాః
కలుషతాః సముదేత్య కిల క్షణాత్ |
వివిశురంభ ఇవ స్వయమాపగాః
జలనిధేరివ భోజపతేర్మనః || 3.9 ||

అసురపీరగృహోణి పృథగ్విధైః
అశుభశంసిభిరానశిరే ముహుః |
అమరరాజపురేషు జజ్ఞంభిరే
శుభనిమిత్తశతాని పునః పునః || 3.10 ||

చరమతశ్చ ఋణాదివ దేవకీ-
పతిరముచ్యత శృంఖలతః స్థిరాత్ |

నిఖిలబంధనివర్తకసన్నిధౌ
విగలనం నిగలస్య కిమద్భుతం || 3.11 ||

ఉదితమాత్మని దేవకసంభవా
దనుజభేదనమంకగతం దధౌ |
కమభి కాంచనభూభృదధిత్యకా
హరిహయోపలశృంగమివాద్భుతం || 3.12 ||

విధృతశంఖరథాంగగదాంబుజః
శబలితః శుభయా వనమాలయా |
పితురనూత ముదం పృథుకస్తదా
జలధిడింబనిభో జననీధృతః || 3.13 ||

పితరమబ్జభువామనపాయినం
ప్రియతమాంకగతం పరిపశ్యతా |
స విభురానకదుందుభినా మహాన్
అవితధైః స్వగుణైరభితుష్టవే || 3.14 ||

ప్రణిపతామి భవంతమనన్యధీః
అఖిలకారణమాశ్రితతారణం |
అనుగమాదనిదంప్రథమా గిరః
కిమపి యత్పదమేకమధీయతే || 3.15 ||

విషమకర్మవిపాకపరంపరా-
వివశవృత్తిషు దేహిషు దుస్తరం |
కరుణయా తవ దేవ కటాక్షితాః
కతివిదేవ తరంతి భవార్ణవం || 3.16 ||

త్వదనుభావమహోదధిశికరైః
అవశపాతిభిరాహితశక్తయః |

అవధిభేదవతీముపభుంజతే
స్వపదసంపదమబ్జభవాదయః || 3.17 ||

శ్రుతికిరీటశుభాశ్రయవిగ్రహాః
పరమసత్త్వనిధిః ప్రతిపద్యసే |
జగదనుగ్రహమారుతచోదితో
వివిధరూపతరంగవికల్పనాం || 3.18 ||

త్వయి న దేవ యదాయతతే న తత్
జగతి జంగమమన్యదథాపి వా |
ఇతి మహిమ్ని తవ ప్రమితే పరం
విభజనే వివిధైః స్థితమాగమైః || 3.19 ||

అఖిలలోకపితుస్తవ పుత్రతాం
అహమయాచమనన్యమనోరథః |
వరద వాంఛితదానధృతవ్రతే
త్వయి తదేవమయత్నమపచ్యత || 3.20 ||

అవనిభారనిరాకరణార్థినాం
క్రతుభుజామభిలాషమవంధ్యయన్ |
జితరిపూణి బహూని దయానిధే
విహరణాని విధాతుమిహోర్హసి || 3.21 ||

దనుజమోహనదోహాలినా త్వయా
సహజలాంఛనసంవరణం క్షమం |
తదధునా శమయన్ మమ సాధ్వసం
యవనికామధిగచ్ఛ యథేస్సితం || 3.22 ||

ఇతి సభీతమవేక్ష్య దయానిధిః
స్మృతముఖో వసుదేవమభాషత |

త్వమసి మే జనకః కిమిహాన్యథా
కిమపి తా త ముధా కథితం త్వయా || 3.23 ||

ఇయమమర్త్యపితుస్తవ గేహినీ
దివిషదాం జననీ మమ చానఘా |
అభిమతం యువయోరనవగ్రహం
సమయభావి మయైవ సమర్థ్యతే || 3.24 ||

యది బిభేషి భజామి మనుష్యతాం
అథ చ మాం నయ నందగృహం క్షణాత్ |
దుహితరం చ సమానయ తస్య తాం
గతభయో భవ దూరగతే మయి || 3.25 ||

అథ నిశమ్య నియోగమభంగురం
మధుజితో మధురాక్షరమంథరం |
హితమిదం ప్రతిపద్య తమాదదే
గురుతరం కృపయా లధుతాం గతం || 3.26 ||

తుహినభానుదివాకరలోచనం
నిగమనిఃశ్వసితం స్వసుతస్య తత్ |
అనుబభూవ ముహుర్ముహురాదరాత్
అనఘమాననమానకదుందుభిః || 3.27 ||

శ్రుతిసుగంధితదాననచంద్రికా-
ముషితమోహతమా మునిసన్నిభః |
అధిజగామ స తన్మయతాం క్షణాత్
అనిమిషత్వముత ప్రతిసందధే || 3.28 ||

జిగమిషుః స దిశో దశ యాదవః
సకృదవైక్షత సాధ్వసవిహ్వలః |

అనఘవైభవమర్భకముద్వహాన్
అమితగుప్తినిరుద్ధగతౌ గృహే || 3.29 ||

విజఘటే సహసైవ కవాటికా
వ్రజమథ వ్రజతో యదుభూభృతః |
ఉపలకల్పమశేరత రక్షకాః
సరణీమాదిదిశుర్గృహదేవతాః || 3.30 ||

క్షరదసూనివ యామికరక్షకాన్
ముషితమంజుగిరః శుకశారికాః |
యదుకులేందురపశ్యదమీలితాన్
పరిజనానపి చిత్రగతానివ || 3.31 ||

ఉపయతో విశిఖాం సదనాంతరాత్
కువలయాభకుమారతనుత్విషా |
శతమఖోపలమేచకయా ద్రుతం
శమితసంతమసా హారితో బభుః || 3.32 ||

శ్రుతిమయో విహగః పరితః ప్రభుం
వ్యచరదాశు విధూతనిశాచరః |
అనుజగామ చ భూధరపన్నగః
స్ఫుటఫణామణిదీపగణోద్వహాః || 3.33 ||

దినకరోపమదీధితిభిస్తదా
దనుజదేహవిదారణదారుణైః |
పరిగతః కిల పంచభిరాయుధైః
యదుపతిః ప్రజహోవసహాయతాం || 3.34 ||

ప్రగుణమిందునివేదితపద్ధతిః
యదుకులేందురథో యమునానదీం |

పరమపూరుషమక్షతపౌరుషః

పతగరాజ ఇవాశు వహాన్ యయౌ || 3.35 ||

తనుతరంగప్రకృణశీతలః

సురభిక్తైరవసౌహృదవాసితః |

అభినమేతమనేవత మారుతో

యమునయా ప్రహితో యదుపుంగవం || 3.36 ||

పవనకంపితప్లవపాణికా

ప్రహితపుష్పభరా పదవీముఖే |

ఉపజుహోవ కిల భ్రమరస్వనైః

యదుపతిం యమునోపవనస్థలీ || 3.37 ||

నిమిషితాసితనీరజలోచనా

ముకులితాబ్జముఖీ సవితుః సుతా |

లలితదీనరథాంగయుగస్వనా

కుహకదైన్యమశోచదివ ప్రభోః || 3.38 ||

వికచక్తైరవతారకితాకృతిం

తనుమతీమివ శారదయామినీం |

త్వరితమంబునిధేరభిసారికాం

తరితుమైహత సత్యసమీహితః || 3.39 ||

భవతి కిం ను భవిష్యతి వా కిమి-

త్యనవధారితశౌరివిహారయా |

చకితయేవ విరోచనకన్యయా

విధుతవీచికరం కిల వివ్యధే || 3.40 ||

ఘనతమఃపరిపాకమలీమసైః

గురుభిరూర్మిగణైరనుపప్లుతః |

అతి తతార దినాధిపతేః సుతాం
 అనఘయోగమనా ఇవ సంస్కృతిం || 3.41 ||

యదుపతేర్యమునా త్వరితం యతః
 ప్రతియతశ్చ సమర్పితపద్ధతిః |
 స్వయమమర్త్యమదావలమజ్జనీ
 చరణలంఘ్యజలా సమజాయత || 3.42 ||

అజని పశ్చిమతో భృశమున్నతా
 రవిసుతా పురతః స్థలశేషితా |
 అధిరురోహ పదం కిమసౌ హారేః
 ప్రతియయౌ యది వా పితరం గిరిం || 3.43 ||

అకృతసేతుమనాకలితప్లవాం
 జననసింధుదృఢప్లవముద్వహాః |
 రవిసుతామతిలంఘ్య రమాపతిం
 సపది ఘోషసమీపముపానయత్ || 3.44 ||

అథ కయాచన కారణనిద్రయా
 వివశసుప్తజనం వ్రజమావిశత్ |
 ధనదపత్తనసంపది యత్ర సా
 స్వసుతమగ్ర్యమసూయత రోహిణీ || 3.45 ||

ఉపగతే వసుదేవసుతేఽంతికం
 నరకవైరిణి నందకుటుంబినీ |
 అరణిసంభవపావకసంగమాత్
 అభజతాధ్వరవేదిరివ శ్రియం || 3.46 ||

న్యధిత నందవధూసవిధే సుతం
 ద్రుతముపాదిత గోపకుమారికాం |

అథ నినాయ చ దేవకనందనీ-

శయనమానకదుందుభిరాశు తాం || 3.47 ||

అనవబుద్ధజనార్దనకన్యకా

వినిమయస్త్యథ భోజగణేశ్వరః |

దృషది తామభిహంతుమపాతయత్

ప్రతిజఘాన చ సా చరణేన తం || 3.48 ||

న్యపతిరాశు పదా నిహతస్తయా

నిపతి తోదితకంతుకవద్భవన్ |

దవసమాహతశైలనిభః క్రుధా

దరనిమీలితదృష్టిరదూయత || 3.49 ||

ఉదపతత్ దివముగ్రఘనస్వనా

యువతిరూపయుగాత్యయశర్వరీ |

అసురఘాతిభిరష్టభిరాయుధైః

అలఘుభిశ్చపలాభిరివాశ్రితా || 3.50 ||

అథ చ భోజనియంతురయంత్రితా

దనుజహంతురుదంతముద్దైరిరత్ |

పటు గభీరముదారమనాకులం

హితమవిస్తరమర్థ్యమవిప్లవం || 3.51 ||

అహమశేషసురాసురమోహనీ

యవనికా మధుకైటభమర్దినః |

ప్రబలశుంభనిశుంభనిషూదనే

ప్రణిహితా హతయా తవ కిం మయా || 3.52 ||

వసతి నందగృహే విబుధద్విషాం

దమయితా వసుదేవసముద్భవః |

అయమసౌ తవ నాశయితేతి సా
దరముదీర్య జగామ యథేప్పితం || 3.53 ||

మధుహిరణ్యనిభో మధురాపతిః
దినహుతాశనదీనదశాం గతః |
శ్వసితజల్పితవేపితహుంకృతైః
అరతిమాయతభీతిరసూచయత్ || 3.54 ||

జడమతిః స జనార్దనమాయయా
విహసితస్త్రపయా జనితవ్యథః |
అపకృతం వసుదేవమమోచయత్
దయితయా సహ దీనవిలాపయా || 3.55 ||

కిమపి చింతితమాగతమన్యథా
కిమిదమిత్యవశాదుపజాతయా |
విషవిదూషితయేవ మనీషయా
ముహురదూయత మోహవిచేష్టితః || 3.56 ||

అవిషయే విపదామసురాంతకే
పునరియేష నికారపరంపరాం |
నియతిరేకముఖీ దురతిక్రమా
కృతధియా కిముతాఽఽవిలచేతసా || 3.57 ||

పరిబభూవ చుకోప విసిష్మయే
పరిజహాస హారిం ప్రజగర్జ చ |
పరిణతేన భవాంతరవాసనా-
ఽఽగ్రహగుణేన భజన్ భవితవ్యతాం || 3.58 ||

కృచన ధామని కంసనివేదితే
సభయమానకదుందుభిరావసత్ |

స్మృతిగతేన సుతేన సజీవితా
 దినశతాని నినాయ చ దేవకీ || 3.59 ||

విగతకన్యకయా చ యశోదయా
 నియతినంభృతనిర్భరనిద్రయా |
 చిరసమాగతజాగరయాఽంతికే
 హారిరపత్యమదృశ్యత ధన్యయా || 3.60 ||

యదవబుద్ధనిరాకులనీతిభిః
 మునిగణైరధునాపి విమృగ్యతే |
 తదిదమాగమమౌలివిభూషణం
 విధివశాదభవత్ ప్రజభూషణం || 3.61 ||

అనఘవత్సమనాకులధేనుకం
 ప్రచురదుగ్ధమచోరభయోద్భవం |
 ప్రజమనామయవిశ్వజనం విభుః
 కృతయుగాస్పదకల్పమకల్పయత్ || 3.62 ||

అజని గోపగృహేషు మనోరమైః
 అమితకాంతిభిరస్సరసాం గణైః |
 యదనుభూతిరనేన సమేష్యతః
 శరణయాదవశైశవయౌ వనే || 3.63 ||

సురమహీసురతోషణమాదరాత్
 నవముపాదిత నంద ఉదారధీః |
 తరలగోపగణాగమసంకులం
 తనయజన్మమహోత్సవమద్భుతం || 3.64 ||

అధిచకార వదాన్యమణేః శ్రియం
 వ్యధిత కల్పతరోరనుకల్పతాం |

అజనయచ్చ సుతప్రసవోత్సవే
మహతి మేఘవికత్థనమోఘతాం || 3.65 ||

నిధిమనంతమివ స్వయముత్థితం
నిరవధిం నిజభాగమివోదితం |
ప్రజభువః ప్రతిలభ్య రమాపతిం
జహసురైంద్రమసారతరం పదం || 3.66 ||

పుత్రం ప్రసూయ తపసా పురుషం పురాణం
కాలం చిరం విధిశవాత్ కృతవిప్రకర్షౌ |
శంకాకలంకితధియావపి దంపతీ తౌ
తద్వైభవస్మరణశాంతరుజావభూతాం || 3.67 ||

నందసద్మని నవేందుసన్నిభౌ
వాసమేత్య వసుదేవనందనౌ |
వృద్ధిమాపతురనేహసా స్వయం
స్వాదుభోగజననీం సుపర్వణాం || 3.68 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
వేదాంతాచార్యస్య
కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే తృతీయః సర్గః ||